

Arkitekto aktorea

ULA IRURETAGOIENA

Madrilen arkitektoentzako kongresu bat burutu berri da, arkitekto profesioaren krisiaz eztabaidatzeko. Arkitekto izateko modu tradizionala eta gaur egungoa desberdindu dute. Zertan den tradiziozkoa? Oscar bidean den *The Brutalist* filmean ageri den arkitekto epikoarena. Nor bere baitan biltzen den gizonezkoa, lanera zinez dedikatzen dena, irmotasun handiaz ideiak defendatzen dituen eta handiuste eta historioniko izatera irits daitekeena. Profesioa, pertsonaia baten burutapen eta sormen pertsonalen lorpen-ibilbide baten gisara ulertua. Arkitekturak dituen balore etiko eta sozialak itsutu egiten dituenean pertsonaiaren edertasun eta kontzeptuen bilaketa-obsesibo nahiak. Eta horregatik gizarteko arazoetatik urruti sentitzen den profesio bat da arkitektoarena.

Zergatik ez den arkitektoaren zerbitzua gizareratzen egiteko baliotsu gisa, aspaldiko kezka da profesioakideen artean. Zergatik etxe batean iturginaren beharra ulerkorra den bitartean, arkitektoarena ez-nahitaezkozkat jotzen den. Zergatik ez dauden arkitektoak etxebizitza krisi garaikidearen gatazkaren zentroan, partaide diren heinean. Eta aldi berean zergatik lotzen den arkitektoa “etxeak egiten dituenarekin”, plazak, dendak, osasun-etxeak, arte erakusketak eta abar luzea ere eraikitzen dituen arren. Zergatik arkitektoaren etxeak, arrotzegi izan daitezkeelako, pareta okerrakin irudikatzen diren. Aurreiritziak, zinemarako erabilgarriak.

Arkitekto garaikidearen erretrato filmiko bat egin beharko bagenu, lantaldean jarriko genuke lehenik, eta gainera, interes estetikoaren ondotik, materialen ekoizpenean energia gastuan eta birziklapen aukeretan pentsatuko du, hala nola zein bizilagun ehundurak sostengatuko duen diseinatzen den eraikuntza berria. Gaur egungo errealtateari erantzuteko hainbeste geruza hartu behar dira kontuan arkitekturatik ihes egiten dutenak baina erlazioan jarri behar direnak, ezen ez dago Adrien Brodyk antzetzutu zezakeen figurarako paperik. ●

Nostalgia 'sold out'

GORKA PEÑAGARIKANO GOIKOETXEA

Gauzak ez dira izatez errazak, eta, izango da batagatik edo besteagatik, baina, azken boladan, mingainari behar baino gehiagotan egin diot koskibi kontu hauengatik: *sold out*-aren kultura eta *FOMO*-a –azken hori agian azaldu behar da, ez baita hainbestetan esana: esperientzia jakin baten parte ez izatearen eta horregatik baztertuta sentitzearen beldurra da *FOMO*-a, ingelesez-. Bi fenomeno horiek elkartzen direnean dagoeneko gure esferatik iragan diren musika taldeen itzulerekin, are mingarriagoa zait hozkada.

Duela hilabete batzuk Ruper Ordorikari honela leitzen genion *Gakoak*-en. Errobi kontzertu batzuk ematera itzultzekoa zenaren ingurumarian, talde zaharren itzuleraz oro har berbetan, zera zioen: “Ez dakit zer gertatzen ari den. Zalantza dut ez ote duen gure ahulezia erakusten, ez ote ari garen ahulezia seinalatzen, gure kemena baino gehiago. Uste dut, dena dela, badela jende bat hori eskatzen ari dena, eta bistan da, sarrerak saltzen dituztelako”.

Memorian freskoago dugu beste hau. Miren Amuriza honela mintzo zen azken liburuaren kari Leire Vargasek egin zion elkarrizketa mamitsuan: “Uste dut iragana idealizatzea dela nostalgiaren arrisku handienetako bat. Azken urteotan eta pandemiaren geroztik bereziki, diskurtso apokaliptikoak nabarmendu diren honetan, ematen du mundua orain dagoen moduan edo okerrago egongo dela beti, eta, beraz, lehengo guztia hobea zela. Eta hori ez da horrela. Bai lehengoak eta bai oraingoak baditu bere argi-ilunak”.

Buitraker, Autobus Magikoa eta Never Surrender musika taldeak oholtzara itzuliko dira kontzertu bat ematera, uztailan egingo den azken Hatortxu Rockeen. Ez dut ezer talde horien kontra, ezta jaialdiaren aurka ere. Ez dakit, ezta ere, Amurizak eta Ordorikak zer pentsatzen duten gaiaz. Neuri deigarria zait, ordea, halako tamainako eta ibilbideko jaialdi batek talde zaharrak berreskuratzeke joera izatea, eta ekinbide horri horrelako boza eman nahi izatea. Baita komunikabideak joko horretan sartzea ere. Ez da lehen aldia. Halakoetan Ordorikaren hitzak datozkit gogora: ez ote duen horrek guztiak gure ahulgunea erakusten, kemena baino gehiago. Litekeena da liturgia horren guztiaren oinarrian etorkizunera begirako proiektzio falta bat egotea, gure gabeziaren isla izatea. Baina egia zor, beti eutsi behar izaten zaio nonbait eta noizbait edukitakoari.

Predikurik ez. Eta bigarren hozkakatxo mingainari. Itoiz edo beste talderen bat itzuliko balitz, dudarik gabe, egon beharreko lekuan legoke artikulugile hau. Nostalgiaren pisua. Baita inoiz bizi izan ez duzunaren nostalgia ere. Horiek guztiak barnebiltzen ditu ditzosozko *FOMO*-ak. ●